

Kovačec: više od dva stoljeća dojili nas jezičnim jedinstvom

ZAGREB, 16. veljače 2011. (Hina) - Akademik August Kovačec izjavio je danas kako čovjek ne može zamisliti da se na takav način razmišlja o tzv. balkanskoj jezičnoj problematici u visokom tijelu neke države - američkom Državnom tajništvu, a SAD slove za uzor demokracije i ljudskih prava - jer bi takva ocjena na osnovi letimična posjeta diplomatskim predstavništvima bila primjerenija nekom visokom tijelu bivšega Sovjetskog Saveza.

Poznati hrvatski romanist i leksikograf August Kovačec, novoizabrani tajnik Razreda za filološke znanosti HAZU-a, ističe kako je problem Jugoslavije bio u tome što su Srbe trebali razumijeti svi, a Srbi nikoga, a tvrdili su da Srbi, Hrvati, Bošnjaci i Crnogorci govore jednim jezikom.

"Lingvistički nije točno da su to 'dijalekti jednog jezika', jer se u jezikoslovlju jasno zna razlika između dijalekata i standardnih jezika, izjavio je Kovačec, komentirajući stajališta State Departmenta o problemima s učenjem "balkanskih jezika". Po njegovim riječima hrvatski i srpski jezik mogu se smatrati "blizancima", ali to ne znači da svaki od njih nema svoje ime, drugačiji karakter, svaki svoje interese u propisivanju i normiranju, napokon i svaki svoju povijest. U standardnom jeziku izravno se ogleda i povijest naroda koji se njime služi, pojasnio je.

"Moglo bi se reći da su svi slavenski jezici jedan jezik, kao što je naučavao Juraj Križanić, ali nas empirija uči da postoji niz jezika koji su razvili standardne oblike na bliskim dijalekatnim osnovicama, i takve standardne jezike treba poštovati, bez obzira na stupanj sličnosti ili razlika među njima, smatra Kovačec. Navodi da ima prijatelja u Srbiji te, kad razgovaraju, oni znaju pitati - a što to vama tamo znači?"

Tvrditi da je pravo na jezik postalo opravdanje za "ekstremni nacionalizam" podsjeća na terminologiju iz razdoblja kad su se slične etikete prišivale bez ikakva stvarnog razloga, kada se nekoga željelo diskvalificirati, kaže, i dodaje: "Ako je nacionalizam obrana nacionalnih interesa ili identiteta, pozitivan je, ako je pak nametanje drugomu svojih interesa i isvojenja identiteta, negativan je". Dodao je kako su slavenski nacionalizmi, općenito i posebno u jeziku, bili izrazito pozitivni kad su se suprotstavljali germanizaciji, talijanizaciji, mađarizaciji.

Kovačec kaže kako nitko nije točno izračunao postotak zajedničkih riječi hrvatskog i srpskog jezika. "To je glupost i nije to jednostavno kako neki misle. Ako se govori o standardnim jezicima, netočno je da su to stoposto isti jezici. Dovoljno je uzeti Razlikovni rječnik Vladimira Brodnjaka, pa da je samo petina pobrojanih razlika živa, to je već mnogo. Ako razgovarate o kuhinji i jelima, o uređaju dnevne i spavaće sobe i slično, to ne će biti isto, ako govorite o rodbini i svojti, uočit ćete znatne razlike, neslaganja, u rječničkom blagu", naveo je.

"Nas su više od dva stoljeća dojili mitologijom o hrvatsko-srpskom jezičnom jedinstvu. To je najprije pokušao austro-njemački ekspanzionizam (Drang nach Osten) u svojem interesu, ali se sredinom 19. stoljeća, pri pokušaju stvaranja zajedničke slovenske, hrvatske i srpske (pravne i političke) terminologije, pokazalo da to ne ide, jer je terminologija već bila uređena na različitim osnovicama u svakoj od triju nacionalnih zajednica. Madžaroni i Khuen Hedervary od 1880.-ih radili su na sličnom jezičnom ujedinjavanju, po nalogu Pešte, ali nasilno unijaćenje nije uspjelo jer su iz Austro-Ugarske države, kako hrvatski tako i srpski jezik, izišli kao različiti standardni jezici. Ni Karađorđevićeva Jugoslavija nije uspjela svojim projektom uspostaviti jezično jedinstvo. Banovina Hrvatska i ZAVNOH smatrali su potrebnim zaštititi hrvatski jezik kao poseban i samosvojan, a takav je službeno ostao sve do 1960., što se zaboravlja. I nakon toga, bez obzira na političke pritiske i manipulacije, hrvatski je ostao poseban i različit od srpskog jezika", napomenuo je.

Kovačec kaže da mu nije jasno komu treba danas dovoditi u pitanje samosvojnost i opstojnost hrvatskog jezika. Zato upozorava i na nemuštu i neodgovornu politiku hrvatskih državnih ustanova.

"Nije dovoljno hrvatski jezik zatvoriti u Ustav, nego je potrebno o njem voditi brigu na svim razinama javnih komunikacija, onako kako to vode sve uljuđene europske zemlje", rekao je.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU) 2005. prihvatila je Izjavu o položaju hrvatskog jezika u kojoj se ističe da je hrvatski književni ili standardni jezik jedan i jedinstven, poseban i neovisan od drugih srodnih standardnih jezika.

(Hina)